

گام آفتاب

آزمون جمع بندی ۶ مهر ادبیات

سال دوازدهم

بہنام خالق دانا ساجی

۱ پیام کلی کدام عبارت در مقابل آن کاملاً درست آمده است؟

- ۱ یکی از بزرگان گفت: پارسایی را چه گویی در حق فلان عابد که دیگران در حق وی به طعنه سخن‌ها گفته‌اند؟ گفت: بر ظاهرش عیب نمی‌بینم و در باطنش غیب نمی‌دانم. (سرزنش عیوب دیگران)
- ۲ حکیمی را پرسیدند: از سخاوت و شجاعت کدام بهتر است؟ گفت: «آن که را سخاوت است به شجاعت حاجت نیست.» (ترجیح گشاده‌دستی بر دلیری)
- ۳ صیادی ضعیف را ماهی قوی به دام اندر افتاد، ماهی برو غالب آمد و برفت. دیگر صیادان ملامتش کردند که چنین صیدی در دامت افتاد و ندانستی نگاه داشتن. گفت: صیاد بی‌روزی در دجله نگیرد و ماهی بی‌اجل بر خشک نمیرد. (تأکید بر تلاش)
- ۴ یکی را شنیدیم از پیران مری که مریدی را همی‌گفت: «ای پسر چندان که تعلق خاطر آدمی‌زاد به روزی است اگر به روزی‌ده بودی به مقام از ملائکه در گذشتی.» (داشتن توجه ویژه بر عبادت)

۲ با توجه به ابیات زیر از الهی نامه‌ی عطار کدام گزینه نادرست است؟

- «چو نام دل شنید از دور، روباه جهان بر چشم او شد تیره آنگاه
به دل می‌گفت، با دل نیست بازی کنون باید به کارم حيله‌سازی
بگفت این و به صد دستان و تزویر بجست از دام، همچون از کمان تیر
حدیث دل، حدیثی بس شگفت است که در عالم، حدیثش در گرفته است.»
- ۱ شعر از نظر ادبی در قالب مثنوی است واز آرایه‌های کنایه و تشبیه و مراعات نظیر استفاده شده است.
۲ زبان شعر ساده و روان است و واژگان عربی کم در آن به کار رفته و بیشتر واژگان فارسی‌اند.
۳ شاعر از ظرف داستان برای بیان عظمت و جایگاه دل سود جسته است، همین موضوع شعر را در رده‌ی ادبیات حماسی - تعلیمی جای می‌دهد.
۴ شعر بیانگر ذهن خلاق شاعر است و توانسته یک نکته‌ی معرفتی درباره‌ی ارزش و جایگاه دل را در قالب داستان جای دهد.

۳ لحن و فضای حاکم بر کدام بیت متفاوت است؟

- ۱ من مانده‌ام مهجور از او در مانده و رنجور از او گویی که نیشی دور از او در استخوانم می‌رود
۲ مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم جرس فریاد می‌دارد که بر بندید محمل‌ها
۳ دیده‌ی سیر است مرا جان دلیر است مرا زهره‌ی شیر است مرا زهره‌ی تابنده شدم
۴ ای ساربان آهسته ران کارام جانم می‌رود وان دل که با خود داشتیم با دلستانم می‌رود

۴ در میان گزاره‌های موجود، چند گزاره نادرست وجود دارد؟

(الف) ابوعلی سینا به زبان فارسی و عربی شعر می‌سرود.

(ب) دربار سامانیان به وجود شاعرانی مانند عنصری، فرخی و ناصر خسرو آراسته بود.

(ج) امرای صفاری، با تأکید بر ضرورت تألیف به زبان فارسی دری و گردآوری تاریخ و روایات گذشته ایرانی در برابر خلافت بغداد به هویتی مستقل دست یافتند.

(د) قرن چهارم، دوره طلایی همراه با شکوفایی روح ایرانی بود.

(ه) شهر غزنه، مرکز فرهنگی غزنویان بود و ماوراءالنهر، مرکز فرهنگی سامانیان به شمار می‌رفت.

- ۱ سه ۲ چهار ۳ دو ۴ یک

۵ توضیحات زیر درباره‌ی کدام یک از زبان‌های فارسی است و جای خالی «نام کدام» اثر است؟

«در دوره اشکانیان و در شمال و شمال شرقی ایران رایج بود و اصل کتاب یادگار زیریران و به این زبان است.»

- ۱ زبان پارتی - درخت آسوریک ۲ زبان پهلوی - هزارویک شب ۳ زبان فارسی دری - درخت آسوریک ۴ زبان فارسی باستان - کلیله و دمنه

۶ هر دو مورد کدام گزینه درباره تاریخ ادبیات قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم نادرست است؟

- (الف) غزنویان برای ماندگاری حکومت نوپای خود ناگزیر شدند زبان پارسی را رواج دهند.
(ب) عنصری، فرخی و منوچهری، شاعرانی بودند که در اواخر عهد سامانی تربیت یافته بودند.
(پ) این دوره تاریخی، دوره ترقی در همه زمینه‌های علمی بود.
(ت) این دوره با شاعر بی نظیری مانند فردوسی آغاز شد و با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی ادامه یافت.
(ث) در مجموع قرن پنجم دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائه آداب و رسوم ملی بود.

۱ الف، ت ۲ ت، ث ۳ ب، پ ۴ الف، ث

۷ با توجه به تاریخ ادبیات قرن چهارم در عبارت زیر، چند نادرستی وجود دارد؟

«در آغاز این دوره، دولت سامانی روی کار آمد و رسم‌ها و سنت‌های نوین را رواج داد. سمرقند، عمده‌ترین مرکز فرهنگی به‌شمار می‌آمد و بسیاری از دانشمندان در آن شهر می‌زیستند. تمام آثار ارزنده به زبان عربی نوشته می‌شدند.»

۱ دو ۲ سه ۳ چهار ۴ یک

۸ کدام گزینه درباره نثر در عهد سامانی صحیح است؟

- ۱ برخلاف شعر، نثر در عهد سامانی بی‌رونق بود.
۲ به دستور منصور بن نوح سامانی، کتاب «تاریخ الرسل و الملوك» به فارسی برگردانده شد.
۳ ابوعلی بلعمی اصل کتاب تفسیر طبری را به زبان فارسی برگرداند.
۴ ادیبی از اهالی خراسان، کتاب شاهنامه ابومنصوری درباره تاریخ گذشته ایران را نوشت.

۹ کدام گزاره‌ها با توجه به نثر قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم نادرست است؟

- (الف) منشأ اصلی کتاب «تاریخ بلعمی» تاریخ مفصل «تاریخ الرسل و الملوك» است.
(ب) ترجمه تفسیر طبری در اصل به زبان عربی بود که عده‌ای از دانشمندان آن را به فارسی برگرداندند.
(ج) شاهنامه ابومنصوری در حدود ۴۳۶ قمری به دست عده‌ای از دانشوران خراسان نوشته شد.
(د) مقدمه شاهنامه ابومنصوری از اصل کتاب باقی مانده است.

۱ الف - ب ۲ ب - ج ۳ ج - د ۴ الف - د

۱۰ ارزش موسیقایی سجع کدام گزینه بیش‌تر است؟

- ۱ درویش ضعیف‌حال را در خشکسالی مپرس که چونی آلا به شرط آنکه مرهم ریشش بنهی و معلومی پیشش.
۲ معصیت از هر که در وجود آید ناپسندیده‌تر است و از علما ناخوب‌تر که علم سلاح جنگ شیطان است.
۳ جان در حمایت یک دم است و دنیا وجودی میان دو عدم، دین به دنیا فروشان خرند.
۴ رحم آوردن بر بدان ستم است بر نیکان و عفو کردن از ظالمان جور است بر درویشان.

۱۱ نوع سجع مقابل همه گزینه‌ها به‌جز ... صحیح است.

- ۱ نه چشم چرخ چنان روی دیده بود، نه راید فکرت چنان نگار گزیده. (متوازی)
۲ خدایی که بقدر از همه بر است، به ذات و صفات زیر است. (مطرف)
۳ ظالمی را حکایت کنند که هیزم درویشان خریدی به حیف و توانگران را دادی به طرح. (متوازن)
۴ شیخ ما پیوسته مساجد می‌رفتی و مال و جاه خویش در راه درویشان و خلق بذل می‌کردی. (متوازی)

۱۲ همه شاعران به‌جز در دوره سبک خراسانی بوده‌اند.

۱ سعدی ۲ فردوسی ۳ رودکی ۴ منوچهری دامغانی

۱۳) طبق نظر ملک‌الشعرای بهار در کدام گزینه ترتیب سبک‌های شعر پارسی از نظر زمان درست است؟

- ۱) سبک خراسانی - سبک هندی - سبک عراقی - دوره مشروطه - دوره بازگشت - معاصر
- ۲) سبک خراسانی - سبک عراقی - سبک هندی - دوره بازگشت - دوره مشروطه - معاصر
- ۳) سبک عراقی - سبک ترکستانی - سبک هندی - دوره بازگشت - دوره مشروطه - معاصر
- ۴) سبک خراسانی - سبک عراقی - سبک هندی - دوره مشروطه - دوره بازگشت - معاصر

۱۴) مفهوم کلی کدام بیت با سایر ابیات تفاوت دارد؟

- ۱) مهتری گر به کام شیر در است
 - ۲) چنان است در مهتری شرط زیست
 - ۳) یا بزرگی و عز و نعمت و جاه
 - ۴) دُر دریای شرف خواهی و گر آزادی
- شو خطر کن ز کام شیر بجوی
که هر کهتری را بدانی که کیست
یا چو مردانت مرگ رویاروی
موج طوفان حوادث را بخر در زندگی

۱۵) کدام یک از آثار زیر از جمله نثرهای نوشته شده دوره اول شاخه دوره سامانی به شمار می‌رود؟

- ۱) تاریخ بلعمی
- ۲) تاریخ بیهقی
- ۳) مقامات حمیدی
- ۴) سیاست‌نامه

۱۶) همه آثار زیر به جز از نمونه‌های موفق دوره سامانی هستند.

- ۱) تاریخ بلعمی
- ۲) ترجمه تفسیر طبری
- ۳) شاهنامه ابومنصوری
- ۴) سیاست‌نامه

۱۷) سبک خراسانی از آغاز شعر فارسی تا قرن و دوره بازگشت ادبی در تمام طول قرن ادامه داشت.

- ۱) پنجم - سیزدهم
- ۲) ششم - دوازدهم
- ۳) پنجم - دوازدهم
- ۴) ششم - سیزدهم

۱۸) نشانه هجایی کدام گزینه درست است؟

- ۱) -U- چونی
- ۲) - سر
- ۳) U: شه
- ۴) UU-: نرفت

۱۹) خط عروضی مصراع «پیر گفتا که چه عزت زین به، کدام گزینه است؟ (آزمایشی گزینه ۲ - انسانی ۸۲)

- ۱) پیر گفتا کِ چ عزت زین بِ
- ۲) پیر گفتا کِ چ عزت زین به
- ۳) پیر گفتا کِ چ عزت زین به
- ۴) پیر گفتا کِ چ عزت زین بِ

۲۰) به ترتیب در کدام گزینه به مراکز ادبی و شاعران آن مراکز در قرن پنجم و ششم به درستی اشاره شده است و نام شاعری آمده که تحوّل روحی و معنوی او، آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید؟

- ۱) ناصر خسرو / خراسان: مولوی
- ۲) ناصر خسرو / آذربایجان: انوری
- ۳) سنایی / عراق عجم: جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی
- ۴) سنایی / سیستان: نظامی

پاسخنامه تشریحی

۱) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ۲ ۳ ۴

گزینه ۱: پرهیز از قضاوت دربارهٔ دیگران

گزینه ۳: تأکید بر قسمت و تقدیرگرایی

گزینه ۴: تأکید بر توجه به خداوند به عنوان رسانندهٔ روزی

۲) شاعر عظمت دل را در قالب داستانی تمثیلی بیان می‌کند؛ همین موضوع شعر را در ردهٔ ادبیات تعلیمی-عرفانی جای می‌دهد. ۱ ۲ ۳ ۴

۳) لحن و فضای حاکم بر بیت گزینهٔ ۳، امید و شادی است، درحالی‌که لحن و فضای حاکم بر گزینه‌های ۱، ۲ و ۴، اندوه و ناامیدی است. ۱ ۲ ۳ ۴

۴) موارد «ب»، «ج» و «ه» نادرست هستند. ۱ ۲ ۳ ۴

ب) دربار غزنویان به وجود شاعرانی مانند عنصری، فرخی و منوچهری آراسته بود.

ج) امرای سامانی، با تأکید بر ضرورت تألیف به زبان فارسی دری و گردآوری تاریخ و روایات گذشتهٔ ایرانی در برابر خلافت بغداد به هویتی مستقل یافتند.

ه) بخارا، مرکز فرهنگی سامانیان به شمار می‌رفت.

۵) زبان پارتی در دورهٔ اشکانیان رایج و در شمال و شمال شرقی ایران، متداول بود. ۱ ۲ ۳ ۴

۶) ت) این دوره با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت. ۱ ۲ ۳ ۴

ث) در مجموع قرن چهارم دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائهٔ آداب و رسوم ملی بود.

۷) نادرستی عبارت صورت سؤال: ۱ ۲ ۳ ۴

۱- دولت سامانی رسم‌ها و سنت‌های فرهنگی کهن ایرانی را رواج داد. ۲- بخارا، عمده‌ترین مرکز فرهنگی به‌شمار می‌آمد. ۳- آثار ارزنده هم به فارسی و هم به عربی پدید می‌آمدند.

۸) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ۲ ۳ ۴

گزینه ۱: نثر هم در عهد سامانی، مانند شعر پارسی، رواج یافت و رونق گرفت.

گزینه ۳: جمعی از دانشمندان آن زمان کتاب تفسیر طبری را به زبان فارسی برگرداندند.

گزینه ۴: عده‌ای از دانشوران خراسان، کتاب شاهنامهٔ ابومنصوری را دربارهٔ تاریخ گذشتهٔ ایران نوشتند.

۹) ب) تفسیر طبری در اصل به زبان عربی بود که عده‌ای از دانشمندان آن را به زبان فارسی برگرداندند و نام آن را ترجمهٔ تفسیر طبری گذاشتند. ۱ ۲ ۳ ۴

ج) شاهنامهٔ ابومنصوری در حدود ۳۴۶ قمری به دست عده‌ای از دانشوران خراسان نوشته شد.

۱۰) واژه‌های ریش (ریشش) و پیش (پیشش) سجع متوازی دارند و ارزش این نوع سجع، از سجع‌های دیگر بیش‌تر است. ۱ ۲ ۳ ۴

۱۱) «دیده و گزیده، سجع مطرف دارند. ۱ ۲ ۳ ۴

۱۲) «سعدی» از برجسته‌ترین شاعران سبک عراقی است؛ اما شاعران دیگر همه در دورهٔ سبک خراسانی بودند. ۱ ۲ ۳ ۴

۱۳) ترتیب زمانی فقط در این گزینه به‌صورت درست آمده است. ۱ ۲ ۳ ۴

۱۴) مفهوم کلی ابیات در گزینه‌های ۱، ۳ و ۴: بر سر بزرگی و شرف باید خطر کرد. ۱ ۲ ۳ ۴

مفهوم کلی گزینهٔ ۲: شرط بزرگی این است که شرایط ضعیفان و کوچکتران را در نظر داشته باشی.

۱۵) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ۲ ۳ ۴

گزینه ۲: از نمونه نثرهای دورهٔ غزنوی و سلجوقی

گزینه ۳: از نمونه نثرهای فارسی دورهٔ دوم

گزینه ۴: از نمونه نثرهای دورهٔ غزنوی و سلجوقی

۱۶) سیاست‌نامه از کتاب‌های دورهٔ غزنوی و سلجوقی است، اما آثار دیگر ذکر شده همگی در دورهٔ سامانی نگاشته شدند. ۱ ۲ ۳ ۴

۱۷) سبک خراسانی از آغاز شعر فارسی تا قرن ششم و دورهٔ بازگشت ادبی در تمام طول قرن سیزدهم ادامه داشت. ۱ ۲ ۳ ۴

۱۸) چونی (--) / شه (-) / نرفت (U - U) ۱ ۲ ۳ ۴

۱۹) در خط عروضی علامت «تشدید» به‌صورت تکرار همان صامت نوشته می‌شود مثل «عزرت» ۱ ۲ ۳ ۴

پی ر گُف تا | ک چ عز زت | زی به

۲۰) تحوّل روحی و معنوی سنایی، آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید. ۱ ۲ ۳ ۴

مرکز ادبی مهم دیگری که در نیمهٔ دوم قرن ششم، در شکل‌گیری شیوهٔ خاصی از شعر فارسی مؤثر بود، حوزهٔ ادبی فارس و نواحی مرکزی (عراق و عجم) است. در این حوزهٔ ادبی، شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ظهور کردند که در تجدید سبک، بسیار تأثیر گذار بودند؛ از جمله آنان، جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی است.

پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴

۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴

۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴

۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴

گام آفتاب